

Verbond of testament

In de brief aan de Hebreëen vinden we in het achtste hoofdstuk een aanhaling van Jeremia 31:31-34, die luidt:

'Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere, en Ik zal over het huis Israëls, en over het huis van Juda een nieuw verbond oprichten: Niet naar het verbond, dat Ik met hunne vaders gemaakt heb, ten dage, als Ik hen bij de hand nam, om hen uit Egypteland te leiden; want zij zijn in dit Mijn verbond niet gebleven, en Ik heb op hen niet geacht, zegt de Heere. Want dit is het verbond, dat Ik met het huis Israëls maken zal na die dagen, zegt de Heere: Ik zal Mijne wetten in hun verstand geven, en in hunne harten zal Ik die inschrijven; en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn; en zij zullen niet leeren, een iegelijk zijnen naaste, en een iegelijk zijnen broeder, zeggende: Ken den Heere; want zij zullen Mij allen kennen, van den kleine onder hen tot den groote onder hen. Want Ik zal hunne ongerechtigdheden genadig zijn, en hunne zonden en hunne overtredingen zal Ik geenszins meer gedenken' (Hebr. 8:9-12).

Zoals men kan zien, worden de twee verbonden, die God met het huis van Israël maakt, tegenover elkaar gesteld, het oude verbond Sinai en het nieuwe verbond van Matth. 26:28. Mozes, de middelaar van het oude verbond, wordt geplaatst tegenover Christus, de Middelaar van het betere verbond (Hebr. 8:6).

Nu wordt het oude verbond in het 9e hoofdstuk nog nader omschreven. Er wordt gesproken over Christus, de Hogepriester der toekomstige goederen, die niet met het bloed van kalveren en bokken, maar met Zijn eigen bloed ingaat in het heiligdom, een eeuwige verlossing teweegbrengende (9:12).

In de Statenvertaling wordt Christus in het 15e vers de 'Middelaar van het nieuwe testament' genoemd, en dan is er in de volgende verzen telkens sprake van een testament. Haast vanzelf komt de gedachte naar voren, dat het hier over iets anders gaat dan in hoofdstuk 8, want een testament is nu eenmaal geen verbond.

Een verbond is een overeenkomst, waarbij twee personen, soms ook twee mogendheden, wederzijdse verplichtingen op zich nemen. Een testament echter is een laatste wilsbeschikking die pas van kracht wordt, wanneer hij, die het testament maakte, sterft.

'Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tusschenkome. Want een testament is vast in de dooden, dewijl het nog geene kracht heeft, wanneer de testamentmaker leeft' (Hebr. 9:16, 17).

Door deze woorden wordt onze indruk nog versterkt, dat het hier gaat om een laatste wilsbeschikking. Wanneer we dit nu op Christus zouden willen toepassen, doet dit toch wel wat vreemd aan.

Christus wordt nergens in de Schrift voorgesteld als erflater. Integendeel! Hij is de erfgenaam (Hebr. 1:2) met wie wij medeërfgenenamen van God mogen zijn (Rom.8:7). God wordt voorgesteld als de erflater, en het is toch wel duidelijk, dat wij niet kunnen en mogen zeggen dat God sterft.

Het betoog van de schrijver schijnt hier dus in de war te lopen, doch dit ligt alleen aan de vertaling. Het Griekse woord 'diathèkè' dat in Hebr. 8 door 'verbond' is vertaald en ook in 9:14 zo is weergegeven, wordt vanaf vers 15 door 'testament' vertaald, alsof een testament hetzelfde is als een verbond.

De oorzaak is dat men het woord 'diathèkè' destijds niet heeft begrepen. Dat hier iets fout is, blijkt ook uit de nieuwe vertaling van het Bijbelgenootschap, die in de verzen 15 en 20 het woord 'diathèkè' niet door testament, maar door verbond vertaalt. Zo ook in 2 Kor. 3:6, 14 en in de teksten, die bij de instelling van het Avondmaal zijn gebezigd: Matth. 26:28; Mark. 14:24; Lukas 22:20 en 1 Kor.11:15; waar de Statenvertaling overal 'testament' heeft. Maar het is wèl vreemd, dat in de NBG-vertaling in Hebr. 9:16, 17 weer 'testament' staat, alsof er dan toch sprake zou zijn van een testament.

Wat is de oorzaak van dit misverstand? Dat komt omdat men verzuimd heeft de volgende verzen hiermede in verband te brengen. We worden daar verwezen naar de inwijding van het oude verbond. Dat geschiedde, zegt vers 18, met bloed, zodat wij daaruit weten, dat de dood van de 'testamentmaker' diende tot inwijding en bekrachtiging van het oude verbond (Ex. 24:6-8). Mozes nam het bloed van kalveren en bokken, besprengde het boek, het volk, de tabernakel, en de vaten van de dienst, en zeide: 'Dit is het bloed van het verbond'. Met dat bloed wordt het bloed van Christus vergeleken. Het kalf was bij Mozes de testamentmaker (verbondsmaker) van het oude verbond en in dezelfde zin is Christus de verbondsmaker van het nieuwe verbond (Matth. 26:28).

Dat kan ons nog duidelijker worden, wanneer wij ons herinneren, dat in de oude tijd bij het sluiten van een verbond, één of meer dieren werden geslacht en in stukken gesneden, die tegenover elkaar werden gelegd, waarna de contracterende partijen tussen de stukken doorgingen.

Een beschrijving daarvan vinden we in Gen. 15:9-17 waar Abraham vijf dieren slachtte, middendoor deelde en tegenover elkaar legde, en dan was daar een rokende oven en een vurige fakkel die tussen de stukken doorgingen.

Dit was echter een verbond van Gods kant alleen en daarom ging Abraham niet tussen de stukken door. In Jer. 34:18, 19 wordt eveneens gesproken van mensen die een verbond sloten en daarbij tussen de stukken doorgingen.

Het geslachte en in tweeën gedeelde dier was de verbondsmaker, maar zolang het dier leefde was het verbond niet van kracht. Zo was het nieuwe verbond, dat God met Israël sloot niet van kracht, zolang Christus leefde.

Hij moest sterven, niet als erfflater, maar als Degene, in Wie God een verbond maakte met Israël, zoals de kalveren en bokken die als voorbeeld moesten sterven, toen God bij Sinai het oude verbond maakte.

Het Griekse woord, dat in de Statenvertaling door 'testamentmaker' is weergegeven, is 'diathèmenos'. Een tegenwoordig deelwoord in de lijdende vorm, dat in het Nederlands niet in één woord weergegeven kan worden.

Het werkwoord 'diatithémi' betekent een beschikking maken. 'Diathemenos' is: beschikking gemaakt wordende. De 'diathemenos' is degene in wie de beschikking gemaakt wordt.

Omdat we in onze vertalingen 'diathèmi' weergeven door 'verbond maken', (Hand. 3:25; Hebr. 8:10 en 10:16; door verordineren in Luk. 22:29) behoort 'diathèmenos' vertaald te worden door 'verbondmaker' in de zin van kalveren en bokken. Het is Hij, in Wie het verbond gemaakt wordt, niet Hij, die het verbond maakt. God maakt in Christus het nieuwe verbond met Israël.

De vertaling 'erflater' zoals het in sommige vertalingen voorkomt, heeft met het woord 'diathemenos' totaal niets te maken. Wij mogen hierbij wel even opmerken, dat over erven, erfenis, erfgenaam in onze westerse zin in de Schrift niet wordt gesproken. Het betekent toewijzing. Israël erfde Kanaan niet na de dood van de vorige bezitters, maar het werd hun door God toegewezen, ieder

zijn deel en de toewijzing geschiedde door het lot. De Griekse woorden, die in de Schrift gebruikt worden voor erven, erfenis, erfgenaam zijn alle gevormd door het woord 'klèros' hetgeen lot betekent.

Waarom noemen wij de beide delen van de Schrift niet de Hebreeuwse en de Griekse Schriften in plaats van Oud en Nieuw Testament?

[H.W. den Haring]